

BILAG 8: Styregruppens bemærkninger til rapport om borgerinddragelse

Styregruppen har haft mulighed for at fremsende bemærkninger til rapport om borgerinddragelse fra konsulentvirksomheden Urland.

Der er fremsendt bemærkninger fra:

Sektionen for Større Jordbrug

Sammenslutningen af Danske Småøer

Lokale museer

Bemærkninger fra Sektionen for Større jordbrug – Helle Reedtz-Thott

Rapportens samlede indsigter peger på, at opbakning, fælles identitet og udviklingspotentiale i høj grad knytter sig til vandet, havet og øerne, mens landbaserede arealer – særligt landbrugsjord – er forbundet med usikkerhed, modstand og konflikt. Et frivilligt, maritimt hovedscenarie fremstår derfor som den mest robuste og mindst konfliktskabende tilgang.

1. Vandet som fællesnævner for opbakning

Rapporten konstaterer, at på tværs af uenigheder om prioriteringer er der ”en udtalt enighed om, at omdrejningspunktet for en kommende nationalparks aktiviteter må være selve vandet”, jf. s. 7-8.

Det fremhæves eksplicit, at visionerne samler sig om ”vandet og øerne – og kun sekundært fokusere på de bagliggende landområder”.

Læsningspointe:

Dette er rapportens stærkeste tværgående konklusion og kan læses som et klart signal om, at nationalparkens legitimitet og identitet primært er maritim, ikke landbaseret.

2. Lodsejermodstand knytter sig til land – ikke til vand

Modstanden mod nationalparken lokaliseres tydeligt til lodsejere med landbrugsinteresser på fastlandet og brofaste øer, jf. s. 7.

Usikkerheden handler om:

- råderet over landbrugsjord
- frygt for fremtidige restriktioner
- risiko for værditab
- manglende tillid til kompensation

Læsningspointe:

Rapporten placerer konflikten geografisk og tematisk på landarealer – ikke i relation til det marine rum.

3. Øboerne: entydig opbakning og maritim helhedsforståelse

Øboerne beskrives som ”stort set entydigt positive” over for nationalparken, jf. s. 7-8.

De ser nationalparken som en platform for synergi mellem:

- natur
- transport (færger)
- lokal fødevarereproduktion
- turisme
- bosætning

Der fremhæves, at der ikke opleves et modsætningsforhold mellem lodsejere og borgere på ikke-brofaste øer.

Læringspointe:

Her tegnes et billede af et frivilligt, maritimt udviklingsrum, hvor nationalparken opleves som en mulighed – ikke en trussel.

4. Metodiske begrænsninger styrker behovet for forsigtighed på land

Rapporten understreger på s. 11-12, 17-18, at:

- inddragelsen ikke er repræsentativ
- yngre grupper og erhvervsaktive er svagt repræsenteret
- materialet er kvalitativt, ikke et mandat

Det præciseres, at rapporten ikke taler på vegne af alle lodsejere og erhvervsdrivende.

Læringspointe:

Det taler for en forsigtig tilgang til arealer med høj økonomisk betydning (landbrug) og for at lægge hovedscenariet dér, hvor opbakningen er tydeligst og mindst konfliktfyldt: det maritime.

5. Rapportens egne anbefalinger om afgrænsning

Det anbefales eksplicit på s. 54-55, at:

- genoverveje den geografiske afgrænsning
- undersøge om landbrugsarealer reelt giver værdi til nationalparkens formål

Det fremhæves, at:

- Ikke brofaste-øer indgår naturligt i en nationalpark med havet som omdrejningspunkt
- landområder primært er relevante, hvis de understøtter oplevelsen af hav, vand og kyst

Det anerkendes, at:

- størstedelen af landbrugsarealer formentlig bedst egner sig til fødevarerproduktion
- disse arealer i højere grad hører hjemme i Grøn Trepert end i nationalparkregi

Læringspointe:

Her leverer rapporten selv den analytiske åbning til et maritimt hovedscenarie med begrænset landinddragelse.

6. Frivillighed som forudsætning – ikke blot princip

Frivillighed gentages som et grundvilkår, men på s. 19-22. 49-51 fremhæves:

- bekymringen blandt lodsejere handler om fremtidig politisk glidning

Flere steder peges på behovet for:

- klare spilleregler
- hensyn til private lodsejere
- undgå pres fra øget turisme på land

Læringspointe:

Et maritimt fokus reducerer risikoen for, at frivillighed opleves som illusorisk blandt landbaserede lodsejere.

Samlet konklusion

Når rapportens indsigter læses samlet, peger de entydigt på, at nationalparkens legitimitet, opbakning og udviklingspotentiale er stærkest i et frivilligt, maritimt hovedscenarie med vandet og ikke-brofaste øer som omdrejningspunkt.

Landbaserede arealer – særligt landbrugsjord – fremstår som konfliktbærende og bør kun indgå, hvor de klart understøtter den maritime fortælling og på fuldt frivilligt grundlag.

Bemærkninger fra Sammenslutningen af Danske Småøer – Kirsten Syddal

Til
Naturstyrelsen

16. februar 2026

Hørings svar vedr. borgerinddragelsesrapporten ifm. forundersøgelsen af en evt. Nationalpark Smålandsfarvandet

Fra småøernes side vil vi gerne fremsætte nogle bemærkninger vedrørende borgerinddragelsesrapporten.

Først og fremmest er det vigtigt at understrege, at holdninger og interesser på småøerne er lige så mangfoldige som andre steder i landet. Der findes ikke én samlet "ø-holdning". Der er forskellige erhverv, ejendomsforhold, tilknytning til jorden og syn på udviklingsmuligheder – præcis som på fastlandet. Det bør afspejles i både analyser og konklusioner.

Vi kan derfor ikke fuldt ud tilslutte os de generaliseringer, der i borgerinddragelsesrapporten knytter øernes landbrug til én bestemt skala eller markedsniche. På småøerne findes både mindre, nicheprægede bedrifter og større landbrug, som opererer under vilkår og rammer, der ligner fastlandets, ofte med ekstra logistiske og økonomiske udfordringer forbundet med ø-drift. At nogle af disse aktører ikke nødvendigvis har været stærkt repræsenteret på borgermøder, ændrer ikke ved, at de er en væsentlig del af erhvervsgrundlaget og lokalsamfundene.

Flere lodsejere på øerne, herunder enkelte større landbrug, giver udtryk for bekymring i forhold til fremtidige erhvervs- og udviklingsmuligheder samt råderet over arealer, hvis der etableres en nationalpark med en afgrænsning, der også omfatter landarealer. Der er et tydeligt ønske om frihed til selv at vælge, om man ønsker at være inden for eller uden for en eventuel nationalpark. Dette hensyn bør indgå eksplicit i de videre drøftelser og anbefalinger.

Samtidig er det også vigtigt at fremhæve, at der blandt lodsejere – både på øerne og langs Smålandsfarvandet generelt – findes aktører, som ser et potentiale i at indgå aktivt i en nationalpark og i at udvikle natur- og landskabsværdier i samspil med lokale erhverv. En fortsat dialog med disse frivillige medspillere vurderes som konstruktiv og nødvendig, hvis projektet skal have lokal forankring og ejerskab.

Det vil efter vores opfattelse være uhensigtsmæssigt at pålægge småøernes lodsejere særlige bindinger eller rammer, som ikke gælder tilsvarende andre områder i nationalparken. En nationalpark kan kun få en bæredygtig fremtid, hvis den bygger på frivillighed, reel inddragelse og differentierede løsninger frem for ensartede modeller.

Vores samlede anbefaling er derfor:

- at undgå generaliseringer om øernes erhvervsstruktur og holdninger
- at sikre frivillighed for lodsejere i forhold til geografisk afgrænsning
- at anerkende både bekymringer og potentialer som legitime perspektiver
- at prioritere dialog med de lodsejere og naturområder, der aktivt ønsker at deltage
- at sikre, at eventuelle rammer for småøerne ikke er mere restriktive end i øvrige dele af området

En nationalpark i Smålandsfarvandet kan være en mulighed, men kun hvis den udvikles med respekt for forskellighed og lokale erhvervsvilkår.

Med venlig hilsen

Kirsten Sydendal

Formand, Sammenslutningen af Danske Småøer

Bemærkninger fra lokale museer – Anna-Elisabeth

Efter at have gennemlæst rapporten om borgerinddragelse og sparret med mit "reference bagland, de udpegende museer" har jeg følgende bemærkninger fra et kulturarvs/museumssynspunkt:

Set fra et kulturarvs/museumssynspunkt så er der så meget godt at hente i et geografisk samarbejde omkring Smålandsfarvandet, så museerne vil kunne bidrage til udforskningen og formidlingen af området næsten ligegyldigt hvordan afgrænsningen bliver. Men da Smålandsfarvandets maritime særkender til alle tider har hængt og hænger snævert sammen med kystlandskabet og kystlandskabets kulturmiljø er det fra et museums synspunkt oplagt, at også kystzonen skal være en del af Nationalparken.

Med det udgangspunkt virker det oplagt at følge Vordingborg kommunes forslag til håndtering af frivilligheds-spørgsmålet, hvor "frivillighed møntes på om man som lodsejer vil være med i efterfølgende tiltag eller projekter i nationalparken. At en borgers ejendom eller arealer kommer til at ligge indenfor grænsen af nationalparken vil således blot betyde, at man befinder sig indenfor det udpegede områder med potentialer for at opnå støtte til at brande sig eller udbygge indenfor turisme, natur, friluft, lokalt erhverv m.m., men det vil være frivilligt om man ønsker at deltage i konkrete tiltag og projekter i nationalparken".